

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1971
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν: 21.45 - 22.15

138^h

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου ἀγαπητέ μου συνομιλητά, ἔχεις διαθέσι νά πάμε ἔως τὸ Ναύπλιο ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί νά κάνωμε στό Ναύπλιο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά δέν σου εἶπα νά πάμε πραγματικά στό Ναύπλιο, ἀλλά νά θυμηθοῦμε λίγο Ναύπλιο τὴν ἐποχὴ πού ἦτανε πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή πρὶν ἀπὸ τὰ 1834 ; Ξέρω ὅτι στὰ 1834 πρωτεύουσα τῆς ἐλεύθερης τότε Πατρίδας, ἔγινε ἡ Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δυὸ χρόνια νωρίτερα. Θά μεταφερθοῦμε μέ τὴν σιέφι μας καὶ μέ τὴν κουβέντα στό Ναύπλιο, στὰ 1832, δηλαδή ἐδῶ κι' ἐνατὸν σαράντα χρόνια, νά ἰδοῦμε ἓνα κοσμοϊστορικό γεγονός.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τὴν δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τέτοια γεγονότα τ'ἀναφέρει ἡ Ἱστορία. Ἐμεῖς Γιάγκο, ὅταν κουβεντιάζομε, λέμε πράγματα πού δέν τ'ἀναφέρει ἡ Ἱστορία
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶμαι πολὺ περίεργος ν'ἀκούσω τί εἶναι αὐτὸ τὸ κοσμοϊστορικό γεγονός πού συνέβη στό Ναύπλιον ἐδῶ κι' ἐνατὸν σαράντα χρόνια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀπλούστατα, κατέπλευσε στό λιμάνι τοῦ Ναυπλίου, ἓνα καράβι πού ἐρχότανε ἀπὸ τὴν Τεργέστη μέ φορτίο γάτες...

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γάτες ; φορτίο μέ γάτες ; Τί γάτες ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φάτες, αυτά τά μαλλιάρá τετράποδα ζώα πού κάνουνε νιάου νιάου... Σάν τόν δικό σου τόν Μουσταφά.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ συγχωρεῖς. 'Ο Μουσταφάς δέν εἶναι γάτα. Εἶναι γάτος καί μάλιστα μέ προσωπικότητα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κρίμα πού ἔχει μόνο μουστάκια. "Αν εἶχε καί μουσι, μιά φορά ἀφοῦ μένει στό σπίτι σου θά ἦτανε γάτος μ ο υ σ ο τραφής.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό γερονός εἶναι ὅτι δέν μοῦ εἶπες ἀκόμη γιά τίς γάτες πού φτάσανε στό Ναύπλιο ἀπό τήν Τεργέστη. Τί ἦτανε ; Τουρίστριες ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήν κοροϊδεύεις Γιαγκο. Τίς γάτες, ὁλόκληρο φορτίο ἀπό γάτες τίς εἶχε παραγγεῖλει ὁ κυβερνήτης Καποδίστριας γιά νά ἐξολοθρεύσουν τούς ποντικούς πού εἶχανε πλημμυρίσει τό Ναύπλιο διότι, στό Ναύπλιο ὑπῆρχανε ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἐπαναστάσεως φιλέλληνες βαυαροί πού τρελλαίνονται γιά γατοφαγία.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ἦξερα ὅτι οἱ Ἴταλοί τρῶνε γάτες...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ἡ πληροφορία πού σοῦ δίνω εἶναι ἀπό τό ἱστορικό βιβλίο τοῦ Χρήστου 'Αγγελομάτη " Ἑλληνικά ρομαντικά χρόνια " στό ὁποῖο ἀναφέρεται αὐτή ἡ λεπτομέρεια τοῦ 1832. Οἱ βαυαροί εἶχανε φάει τίς γάτες...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί ὅπως λέει κι' ἡ παροιμία, ὅταν λείπει ὁ γάτος χορεύουνε τά ποντίκια πού ἄρχισαν νά πληθύνωνται καί νά γίνωνται τρομερά ἐνοχλητικά. Οἱ κέτοικοι τοῦ Ναυπλίου, ὅπως εἶπες, πήγανε στόν Καποδίστρια... Τί θά γίνωμε ; τοῦ εἶπνενε. Θά μᾶς φᾶνε κι' ἐμᾶς τά ποντίκια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τότε ὁ Καποδίστριας, σάν πρακτικό μυαλό ἔφραφε στήν Τεργέστη νά τοῦ στείλουνε ἕνα ^{φορτίο} ~~φέραμα~~ γάτες πού ἔφθασαν στό Ναύπλιο καί μοιραστήκανε στούς κατοίκους... Μά ὅστερα ἀπό μερικούς μήνες, πάλι τά ποντίκια πληθύνανε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μαντεύω τί θά ἔγινε. Οἱ βαυαροί θά φάγανε ὅλες τίς τεργεστιακά φάγα νές γάτες. Μά πῶς διάβολο τίς τρώγανε ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οί γάτες ; Νά φᾶς Γιάγκο μου μπουτάκι γάτας ~~από~~ στιφάδο νά γλείφης τὰ δάκτυλά σου. Μιά κι 'ἔχεις τόν Μουσταφᾶ πρόχειρο, δέν ἀποφασίζεις νά τόν σφάξης καί νά τόν μαγειρέψης ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό σοῦ τό ὑπόσχομαι ἂν μοῦ ὑποσχεθῆς καί σύ ὅτι θά ρθῆς νά σοῦ κάνω τό τραπέζι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι Γιάγκο μου. Αὐτό δέν τό δέχομαι καί προτιμῶ νά ζήσῃ ὁ Μουσταφᾶς. "Ομως ἐκεῖνη τήν ἐποχή στό Ναύπλιο βρισιότανε κι' ἕνας ἄλλος φιλέλληνας, ὁ ἔγγλος ζωγράφος 'Ερβέ ~~καί~~ Φράνσις 'Ερβέ, πού τὰ ἐπιβεβαιώνει αὐτά τὰ πράγματα καί μάλιστα προσθέτει ὅτι συνεβούλευσε τούς κατοίκους τῆς Προνοίας ἕνα προάστιο τοῦ Ναυπλίου, νά ποῦνε στό 'Αρχηγεῖο τῶν Βαυαρῶν στρατιωτῶν ὅτι ἀφοῦ οἱ στρατιῶτες φάγανε τίς γάτες εἶχανε ὑποχρέωσι νά φᾶνε καί τούς ποντικούς.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τί ἀπέγινε ; Τούς φάγανε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο ἕδιος ὁ ἔγγλέζος ζωγράφος, σημειώνει : Στό ἀναμεταξύ ἔφυγα ἀπό τό Ναύπλιον καί δέν γνωρίζω τί ἀπέγινε. Νά λάβῃς ὅμως ὑπ' ὄψι σου Γιάγκο ὅτι αὐτά τὰ ἐπιβεβαιώνει καί ὁ μέγας ἀγωνιστής τῆς 'Επαναστάσεως τοῦ 21 στά 'Απομνημονεύματά του.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἐχω μιᾶ ἰδέα ἀγαπητέ μου Δημήτρη. ~~ἔ~~
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά τήν ἀιούσω.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά καί βρισιόμαστε στό Ναύπλιο, δέν πᾶμε νά κάνωμε μιᾶ ἐπίσκεψι καί στήν Ψωροκώσταινα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου μ' ἐκπλήσσεις. Ποῦ τήν ξέρεις ἐσύ τήν Ψωροκώσταινα ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια δέν τήν ἐγνώρισα προσωπικά, ἀφοῦ ἔχει ~~ἔ~~ πεθάνει ἐδῶ κι' ἕνατόν εἴκοσι χρόνια, μά γιά νά στήν θυμίζω, σημαίνει ὅτι κάποτε θά μοῦ μίλησες γι' αὐτήν.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν καημένη τήν Ψωροκώσταινα. "Ἦτανε συμπατριώτισσά σου, τό ξέρεις ;

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί. Δηλαδή ο άνδρας της, καταγότανε από τό 'Αϊβαλή της Σμύρνης. Τό ὄνομά του ἦτανε Κατζή Κώστας 'Αϊβαλιώτης καί στήν 'Επανάστασι τοῦ 21, εἶχε φύγει μαζί μέ ἄλλους 'Αϊβαλιώτες καί εἶχε καταφύγει πρόσφυγας στό Ναύπλιο μαζί μέ τήν γυναίκα του... στάσου νά δῆς πῶς τήν λέγανε...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πανωραία...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, Πανωραία. Τώρα τό θυμήθηκα. 'Ο άνδρας της ὁ Κατζή Κώστας δούλευε σάν χτίστης καί σάν ἀσπριτζής. "Ἐκανε καί τόν κουβαλητή, ἔκανε τά πάντα γιά νά ζήσουν. Κάποτε ὅμως σέ μιᾶ ἐπιδημία πού ἦτανε τότε συχνές, ὁ Κατζή Κώστας πέθανε..." Ἔως ἐκεῖ ξέρω. Παραιάτω δέν θυμᾶμαι γιά ποιόν λόγο τήν Κατζηκώσταινα τήν βγάλαμε Ψωροκώσταινα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θά στό θυμίσω ἐγώ, ἀφοῦ ὅμως πρῶτα θυμηθοῦμε καί κανένα τραγοῦδι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σωστά. 'Η φίλη μας ἡ Κλειώ θά μᾶς πῆ ἕνα παλιό τραγοῦδι :
- Τά μαύρα μάτια τήν αὐγή.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τα μαύρα μάτια τήν αὐγή...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ξαναγυρίζομε στήν Ψωροκώσταινα. Κώσταινα τήν ξέρανε, Χατζηκώσταινα τήν φωνάζανε, μά ὅταν πέθανε ὁ άνδρας της, ἡ χήρα του ἀναγκάστηκε νά ξενοπλένη γιά νά ζῆ. Κι' ὅμως εἶχε μαζέψει τέσσερα πέντε ὀρφανά πού γυρίζανε στούς δρόμους πεινασμένα καί σχεδόν γυμνά καί τά τάϊζε στό καλθβι της μέ τίς δύο τρεῖς δραχμές πού κέρδιζε πλένοντας τά ροῦχα τοῦ στρατοῦ. Τότε τήν εἶχανε βγάλει Ψωροκώσταινα γιά τήν μεγάλη της φτώχεια. Κάποτε ἔγινε ἕνας ἔρανος στό Ναύπλιο γιά κάποιους καινούργιους πρόσφυγες πού ἤρθανε ἀπό τήν Κρήτη καί οἱ περισσότεροί πλούσιοι τοῦ Ναυπλίου, ἀπέφυγαν νά δώσουν στόν ἔρανο, ἐνῶ ἡ κακόμοιρη ἡ Ψωροκώσταινα ἔδωσε μ' ὄλη της τήν φτώχεια τέσσερις δραχμές !

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα θυμήθηκα τήν συνέχεια. Τίς επόμενες ημέρες, κάποια έφημερίδα του Ναυπλίου ανέφερε τά αποτελέσματα του έράνου κι' έγραφε κι' ένα σχόλιο : 'Ενώ οί πλούσιοι της χώρας απέφυγον νά δώσουν είς τόν έρανον, ή πτωχή Ψωροκώσταίνα έκ του ύστερήματός της έδωσεν δραχμάς τέσσαραξς συμβολίζουσα ούτω τήν ταπεινήν ~~ήρωική~~ ήμών πατρίδα, ήτις ~~...~~ διά τών ιδίων της πενυχρών μέσων προσπαθεί ν' άντεπεξέλθη εις τάς δαπάνας ενός αναγεννωμένου Κράτους.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Αυτό ήτανε και από τότε τήν 'Ελλάδα τήν βγάλανε Ψωροκώσταίνα. Όμως μιά και βρισκόμαστε στό Ναύπλιο, αγαπητέ μου Γιάννο, ής θυμηθούμε κι' ένα λαϊκό δίστιχο πού είχε γίνει σχεδόν παροιμία σ' όλη τήν ελεύθερη 'Ελλάδα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ποιό δίστιχο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Του Κωλέττη τά λόγια και του Πασχάλη τά χάπια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (άργέ) Του Κωλέττη τά λόγια και του Πασχάλη τά χάπια... Καλά, τόν Κωλέττη τόν ξέρω. Ήτανε ό γιατρός του 'Αλη Πασά και ύπηρξε από τούς πρώτους Προθυπουργούς της 'Ελλάδος. Μά αυτόν τόν Πασχάλη, πρώτη φορά τόν άκούω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' όμως θά 'πρεπε νά τόν ξέρης τόν Πασχάλη, γιατί ήτανε και συμπατριώτης σου.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ο Πασχάλης ; Ήτανε από τήν Σμύρνη ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φραγκολεβαντίνος φαντάζομαι γιατί ήτανε καθολικός. Τό πληρες ύνομά του ήτανε Πασχάλης Θεοδώρου και είχε σπουδάσει Ιατρική στην Πίζα της 'Ιταλίας. Κατηφόρισε λοιπόν στό Ναύπλιο, πού ήτανε πρωτεύουσα της 'Ελλάδος γιά νά κάνη τόν γιατρό, μά τό Ναύπλιο είχε γεμίσει γιατρούς, δικούς μας και ξένους. Τότε ό Πασχάλης είχε τήν έμπνευσι νά γίνη φαρμακοποιός. Τήν έποχή εκείνη, στά 1823, οί δύο αυτές άπιστήμες, 'Ιατρική και Φαρμακευτική ήτανε μία και μόνη,

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Αυτό τό φαντάζομαι, γιατί καί οί κομπογιαννίτες γιατροί ἐκείνη τήν ἐποχή, άσκούσαν καί τά δύο επαγγέλματα. Ήτανε γιατροί καί πουλούσανε καί βότανα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

"Ετσι καί ο Πασχάλης Θεοδώρου, πού οί κάτοικοι του Ναυπλίου τον ξέρανε μόνο Πασχάλη, αλλά του κολλούσανε μπροστά από τό ὄνομά του καί τήν λέξι δε τ ὠ ρ. Δετῶρ Πασχάλης.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Δετῶρ ; "Α, κατάλαβα... θά θέλανε νά πουνε Ἰταλιανά : Ντοττόρε, γιατρός καί τό Ντοττόρε αυτό ἔφινε Δε τ ὠ ρ. "Ωστε ο δετῶρ Πασχάλης εἶναι ο πρώτος φαρμακοποιός στό Ναύπλιο καί φυσικά σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ὁ πρώτος. Βεβαίως ἤξερε λίγη φαρμακευτική, εἶχε φέρει μαζί του καί μερικές ποσότητες από φαρμακευτικές ούσιες, βότανα καί βάσεις φαρμάκων γιά νά κάνη τίς συνταγές του, εἶχε φέρει μερικά γουδάκια καί μιᾶ φαρμακευτική ζυγαριά, αλλά στό ταξίδι του ἔχασε τά βάρη, τά γραμμάρια. Τά ἀντιτέστησε λοιπόν μέ σπειριά σταριού... Αὐτές τίς πληροφορίες τίς χρωστᾶμε ὅλες στόν ἀγαπητό μου συνάδελφο καί φίλο τόν Χρήστο Ἀγγελομάτη πού ἔκανε πολλές σχετικές ἔρευνες καί τίς ἀναφέρει στό περισπούδαστο βιβλίο του : Ἑλληνικά ρομαντικά χρόνια...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Ἐπιφάντσομαι ὅτι θά ἔκανε χρυσές δουλειές ο πρώτος αὐτός φαρμακοποιός ο δετῶρ Πασχάλης...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ναί, αλλά κάποτε πήρε νά τήν πάθη ἔσχημα. Διάβασε ἐσύ Γιάγκο τήν σχετική περικοπή από τό βιβλίο του Ἀγγελομάτη

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

(Διαβάζει) Κάποτε ἕνας τραχύς ρουμελιώτης στρατιώτης πού ἔπασχε από δυσπεψία, ἐζήτησε ἕνα χωνευτικό από τόν δετῶρ Πασχάλη, ἦτανε ὅμως τόσο ἀηδές τό καθαρτικό πού ὤρεσε του ἔδωσε, ὥστε νά ἐξοργίση τόν ρουμελιώτη στρατιώτη σέ τέτοον βαθμό, ὥστε νά κινδυνεύση σοβαρά ἡ ἀρτιμέλεια του φαρμακοποιού. Ἀπό τότε ο δετῶρ Πασχάλης, πουλούσε ε τά καθαρτικά του καί ἄλλα φάρμακα σέ χάπια ἀλευ-

ρωμένα χάπια πού έγιναν όνομαστά σέ όλη τήν 'Ελλάδα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί καταλαβαίνεις Γιάγιο, ότι αυτά τά χάπια μπορούσε νά τά καταπιή εβιολα ό καθέννας, όπως καταπίνανε καί τίς ύποσχέσεις του Κωλέττη...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα. Καί γι' αυτό βγήκε ή παροιμία : Του Κωλέττη τά λόγια καί του Πασχάλη τά χάπια !....

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί γιά νά πανηγυρίσωμε τά χάπια του Πασχάλη, ως θυμηθούμε κανένα παληό τραγούδι όχι τόσο παληό βέβαια, όσο καί ό Πασχάλης, μά λίγο μεταγενέστερο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί θά έλεγες γιά τό " Νυχτώνει ξημερώνει " ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Συμφωνώ απόλυτα γιατί σ' όλη μας τήν ζωή, τί άλλο γίνεται παρά νά νυχτώνη καί νά ξημερώνη ;

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ) (μέ συνοδεία πιάνου) Νυχτώνει - ξημερώνει...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έχεις δίκαιο πού λές ότι αυτό τό " Νυχτώνει ξημερώνει " εἶναι κάπως μεταγενέστερο τραγούδι. Καί αυτό φαίνεται από τούς στίχους του, γιατί ξέρεις τί τραγουδούσανε στό Ναύπλιο εκείνη τήν έποχή πού εξετάζομε τώρα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί τραγουδούσανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ακουσε τούς στίχους, γιατί τήν ,ελωδία δέν τήν ξέρω :

'Η ώρα ήλθεν - έχε υγείαν - μέ θρηνωδίαν - αναχωρώ
~~ήλθε~~ έχε υγείαν - φεύγω πηγαίνω - τό πεπρωμένο → άπολου-
 θώ !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναι, τό ξέρω. Καί συνεχίζει :

Φεθ, είς τά ξένα - θ' αναχωρήσω - καί ως έλπίσω → ότι καί
 σύ

Ίσως λυπεΐσαι - φεθ, τί νά γίνη - καί θά μου μείνη -
 έλπίς χρυσή !... Καλέ, μήπως εἶναι του 'Αχιλλέως Παρά-
 σχου αυτοί οί στίχοι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι, εἶναι πρίν από τόν Παράσχο πολλά χρόνια μάλιστα.

"Όπως δήποτε αν ό Παράσχος θεωρείται σήμερα άρχηγός τής ρομαντικής σχολής, αυτοί οί στίχοι εἶναι πρόδρομός του.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέω μήπως αυτοί οι στίχοι του άγνωστου ποιητού, άνήκουνε στον Παναγιώτη Σούτσο...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πώς σου ήρθε αυτή ή ιδέα φίλαγνο ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί θυμήθηκα κάτι άλλους στίχους του Σούτσου πού μοιάζουνε κάπως στο ύφος μέ αυτούς. Θα τους θυμηθείς άσφαλώς και σύ : Τό άνθος μαραίνεται - τό φύλλον ξηραίνεται - ό κόσμος περνά - και μόνον ό θάνατος - έπλάσθη άθάνατος - αυτός δέν γερνά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά σου πω τήν άληθεια, δέν αποκλείεται. "Ομως μία και μιλάμε για τόν Παναγιώτη Σούτσο, έχω νά σου κάνω μία αποκάλυψη. Θυμάσαι τήν άρια από τήν ύπερα " Μποέμ " του Πουτσίνι, όπου ό ζωγράφος αποχαιρετά τό παληό του έπανοφόρι ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ε βέβαια, είναι πασίγνωστη αυτή ή μελωδία : Γεια σου παληά μου κάπα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δοιπόν, δέν λέω πώς είναι αντιγραφή, αλλά σύμπτωσης μάλλον, πενήντα χρόνια νωρίτερα, ό Παναγιώτης Σούτσος έχει γράψει ένα σχετικό ποίημα... στο όποίον αποχαιρετά τό παληό του ένδυμα, τό παληό του κοστούμι...

Φιλοσόφει. Μή λυπᾶσαι ένδυμά μου γηραλέον !
Εΐχαμεν τήν έποχήν μας. "Ημουν νέος κι 'ήσουν νέον,
πλήν ή πρώτη καλλονή σου, ή νεότης σου δέν ζή
κι 'έγηράσαμεν μαζί.

"Ας γ'ελά τήν σεβαστήν σου ήλιμίαν όστις βλέπει,
πλήν, άγερωχος νά είσαι, πτωχέ φίλε μου σέ πρέπει.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό τό ποίημα μάς δείχνει τήν φτώχεια πού περνούσαν οι ποιηταί της παληᾶς έποχής. Καί τί φτώχεια !... "Εχομε κι' άλλο παράδειγμα του Παναγιώτη Σούτσου όπου γελά μέ τήν στωρεία του και λέει :

~~Εμφορική~~ Γής, τρεις πήχες νά μέ θάφουν, δέν μέ έφησεν
ή Τύχη

κι' είναι μόνος θησαυρός μου, οι έλεύθεροί μοι στίχοι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αξίζει όμως Γράγκο μου αγαπητέ - μιά και βρισκόμαστε από-
μη στο Ναύπλιο - νά θυμηθούμε και κάτι άλλο. Για τὰ γλέν-
τια πού γινόντουσαν στο Ναύπλιο... Καί ξέρεις πού γινόν-
τουσαν τὰ οίκογενειακά γλέντια ; Στόν δρόμο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στόν δρόμο ; Δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δηλαδή... στόν δρόμο. Πάσπια ήτανε μικρά, ένα δωμάτιο ή
δυό μικρά δωμάτια τό πολύ. Κι' όταν κανένας αναπλιώτης γιόρ-
ταζε, δεχότανε τίς επισιέφεις του στόν δρόμο. Δανειζότανε
μερικά σαμπάνια από κάποιο καφενεϊό, τὰ τοποθετ' οσε μπρο-
στά στό σπίτι του και δεχότανε εκεί στούς επισκέπτες πού
πήγαιναν νά τόν εύχηθούν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί σιγά σιγά άναβε τό γλέντι... "Όμως μιά και βρισμόντου-
σαν όλοι αότοι στόν δρόμο, οι περαστικοί τί κάνανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί θέλεις νά κάνανε ; Σέ μιά μικρή κοινωνία, θά ήτανε όλοι
γνωστοί μεταξύ τους. Κι' άν περνούσε κανένας γείτονας για νά
πάη στό σπίτι του, καλησπέριζε κι' αυτός κι' εύχότανε : Καλη-
σπέρα σας... Καί τοσ χρόνου κύρ' Γιώργη...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ο πότε ή άπάντησις θά ήτανε : Ευχαριστούμε. Κοπιΰστε...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά μή σ' άνοχλούμε. 'Εσεϊς έχετε διασκέδασι...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μά τί λέτε τώρα ; Γειτόνοι δέν είμαστε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί σιγά σιγά πλήθαιναν οι καλεσμένοι. Τό μαθαίνανε και οι
γύφτοι : Στοσ Γιώργη τοσ Κατσαρίδα έχουνε γλέντι... Στήν
στιγμή τρέχανε δυό γύφτοι, ένας μέ πίπιζα, άλλος μέ νταού-
λι...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πλήρης ορχήστρα και όχι για μουσική δωματίου, αλλά μουσική
δρόμου, τό τραγουδι φούντωνε και ίσως ίσως ν' άκουγότανε
και τό 'Αγάπα με νά σ' άγαπώ... πού θά μής τό πη τώρα ή
κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) 'Αγάπα με νά σ' άγαπώ...

Κ.τ.λ.Κτλ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν νομίζεις πώς είναι τώρα καιρός νά φύγωμε από τό Ναύπλιο καί νά γυρίσωμε στήν 'Αθήνα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ ἄλλα λόγια νά ἐπιστρέψωμε στήν βάσι μας. Δέν ἔχω καμμιάν ἀντίρρηση. Καί μάλιστα, ἀφοῦ μιλούσαμε γιά τίς διασκεδάσεις τοῦ δρόμου, νά μεταφερθοῦμε στίς ἀθηναϊκές διασκεδάσεις ὄχι ὁῦ πολὺ παλαιά ἐποχή, μά κάπως νεώτερη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Συμφωνῶ. Σκέψου ὅτι σαράντα πενήντα χρόνια πρίν, γύρω στά 1920, ἄνοιξαν τά πρῶτα χορευτικά κέντρα στήν 'Αθήνα, τό Καπρίς στήν ὁδόν Βαλαωρίτου καί τό Ντελὶς, ἐκεῖ ὅπου εἶναι τό θέατρο Γιλδρια στήν 'Ιπποκράτους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό Καπρίς καί τό Ντελὶς. Καί τί ἐννοεῖς λέγοντας χορευτικά κέντρα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεγάλες αἴθουσες, μέ τραπεζάνια πολυτελέστατα στρωμένα, ὅπου ἔπιναν οἱ πελάτες τσαΐ ἢ σοκολάτα καί χορεύανε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὑπῆρχε μουσική ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὡς βέβαια καί ὄχι πίπιζα καί νταουλι, ἀλλέ μικρή κομπή ὀρχήστρα μέ πέντε ἕξη ὄργανα πού ἔπαιζε συνεχῶς, ρυθμούς χορευτικούς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὡπως περίπου σήμερα στίς κοσμιές ταβέρνες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέ τήν διαφορά ὅτι δέν ὑπῆρχε τραγουδιστής ἢ τραγουδίστρια. Ἡ αἴθουσα τοῦ Καπρίς λόγου χάριν - ἀναφέρω τό Καπρίς γιατί ἦτανε τό πιό ἀριστοκρατικό ἀπό τά δύο αὐτά χορευτικά κέντρα - ἢ αἴθουσα λοιπόν τοῦ Καπρίς, ἦτανε ἓνα μεγάλο κι' εὐρύχωρο ὀρθογώνιο. Τά τραπεζάνια γιά τίς συντροφιές πού ἔπιναν τσαΐ γύρω γύρω... Κάτι σημαντικό εἶναι ὅτι ἐπειδή οἱ ἀθηναῖες ἦτανε κάπως συνεσταλμένες καί καμμιά δέν ἀποφάσιζε νά σηωθῆ πρώτη νά φορέψῃ δημοσίᾳ, ὑπῆρχε στό κέντρο ἓνας ἐπαγγελματίας χορευτής μέ τήν ντέμα του πού ἀνοίγανε τόν χορό, κατὰ κανόνα βάλς... καί μάλιστα, βάλς λικνιστικό καί ἀργό...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό φαντάζομαι. Κύματα Δουνάβεως, Τσιριμπιριμπίν και τὰ λοιπά.

ΓΙΑΝΝΟ ΚΑΚΗΣ Τό σπουδαιότερο ἦτανε ὅτι ἀπὸ τὰ κεντρα αὐτὰ καὶ ἰδίως ἀπὸ τὸ Καπρίς, λανσαρίσθησαν ὅλοι οἱ νέοι χοροὶ τῆς τότε ἐποχῆς καὶ θυμᾶμαι καλᾶ ὅτι ἀπὸ τὸ Καπρίς, μὲ ἓνα χορευτὴ πού τὸν γνῶρισεσ καὶ σὺ Γιάγκο, πολὺ ἀργότερα στὸ θέατρο, τὸν Βίλλυ Νπαρκουϊλλέρο, ἔγινε γνωστός στὴν Ἀθήνα ἓνας νέος χορὸς σὲ ρυθμὸ φραντσέζικης μαζούρκας, ἡ ζαβᾶ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, ἡ περίφημη ζαβᾶ, πού δέν ἔζησε ὅμως πολλὰ χρόνια καὶ γλήγορα ξεχάστηκε. Γι' αὐτὸ λέω πὼς θὰ ἦτανε σκόπιμο νὰ τῆς κάνουμε ἓνα μνημόσυνο, παρακαλῶντας τὴν Κλειώ νὰ μᾶς τραγουδήσῃ τὴν περίφημη ζαβᾶ!

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μὲ συνοδεία πιάνου) Σκοτείνιασε ἡ βραδυὰ
θαίμέσ' τὴν καρδιά - νοιώθω καριοδτύπι
γιατί θὰ πάω νὰ βρῶ - κάποιον θησαυρό - ἓναν πού μου λείπει
Τὸ λέω φανερά - μου ἔρεται χαρὰ - καὶ μου φεύγει ἡ λύπη
γιατί στὴν ζωὴ μας τὴν πεζή - θὰ χορέψουμε σφιχτὰ μαζί!

"Ὅχι φόξ τρότ μά χορὸ πού ὅλους μᾶς τραβᾶ
τὴν ρυθμική, τὴν ἀπάχινη τὴν ζαβᾶ
εἶναι χορὸς πού ἡ κάθε ἀπάχισσα τὸν ζητᾶ
καὶ τὰ δυὸ μάγουλα ἔνωμένα μᾶς τὰ κρατᾶ.
Τα δυὸ κορμιὰ μας τὰ σφίγγουμε πιὸ πολὺ
κράτα με σφίγγε με, δὸς μου κι' ἓνα φιλί
ἓνα φιλί γιὰ ν' ἀνάψῃ ὁ πόθος ὁ φλογερός
ἓνα φιλί πού βαστάει ὅσο καὶ ὁ χορὸς...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτὴ ἦτανε ἡ περίφημη ἡ ζαβᾶ, πού ἐνῶ στὸ Παρίσι χορευότανε μὲ μανία, στὴν Ἀθήνα δέν κράτησε πολὺν καιρὸ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἴσως γιατί δέν ἦτανε χορὸς καθαρόαιμος, ἦτανε κάτι μεταξύ μαζούρκας καὶ βάλς, ἓνας χορὸς νόθος μᾶλλον. "Ἄλλως τε ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ μεσουρανοῦσε τὸ φόξ τρότ καὶ τὸ ταγιό δέν εἶχε ἀνάμη παληώσει. Δύσκολα λοιπὸν ἔας νέος χορὸς θὰ ἔπιανε... Δέν θυμᾶσαι καὶ λίγο ἀργότερα τί ἀτυχία εἶχε καὶ τὸ λάμπεθ οὐώκ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλλον έχεις δίκαιο Γιάννη. Όλοι αυτοί οι νεώτεροι χο-
ροί είναι παραλλαγές των παλαιότερων και έτσι περνούν
και χάνονται σαν διάττοντες αστέρες. Όμως νομίζω ότι
ήρμετά φλυαρήσαμε και άποψε και ή ώρα μας πέρασε. Ήφε-
βουάρ λοιπόν για τήν έρχόμενη Κυριακή...